

Tisdagen den 26 februari

Kl. 13.00–14.13

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 30 och 31 januari samt för den 1, 5 och 6 februari justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Johanna Rantsi* (M) inträtt som ersättare för *Ellen Juntti* (M) under tiden för hennes ledighet den 18 februari–11 april.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Hannah Bergstedt* som suppleant i utrikesutskottet och i socialförsäkringsutskottet under *Emilia Töyräs* ledighet samt att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Johanna Rantsi* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under *Ellen Junttis* ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 26 februari-30 november* till

suppleant i utrikesutskottet
Hannah Bergstedt (S)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Hannah Bergstedt (S)

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 26 februari-11 april* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Johanna Rantsi (M)

§ 4 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 28 februari kl. 14.00.*

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2018/19:18 för torsdagen den 14 februari från justitiekottet,
prot. 2018/19:22 för torsdagen den 14 februari från socialförsäkringsutskottet och
prot. 2018/19:23 för torsdagen den 14 februari från trafikutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:80

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:80 Minskad kriminalitet för ökad tillväxt av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 mars 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 18 februari 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:91

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:91 Butiksstölder av David Josefsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 mars 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 21 februari 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Prot. 2018/19:55
26 februari

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2018/19:FPM33 Rådsbeslut om frihandelsavtal och investeringsskyddsavtal med Vietnam *COM(2018) 694*, *COM(2018) 692*, *COM(2018) 693*, *COM(2018) 691* till näringsutskottet

§ 8 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet: RiR 2019:6 Skolinspektionens uppföljning av brister i skolor – ett viktigt arbete som kan förbättras

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2018/19:ER1, OSSE1, RS2 och RS3 till utrikesutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2018/19:KU16 Ny lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter

2018/19:KU18 Allmänna helgdagar m.m.

2018/19:KU19 Trossamfund och begravningsfrågor

Justitieutskottets betänkanden

2018/19:JuU8 2018 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

2018/19:JuU9 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2017

Näringsutskottets betänkande

2018/19:NU4 Statliga företag

Försvarsutskottets betänkanden

2018/19:FöU10 Riksrevisionens rapport Nationellt försvar på regional nivå

2018/19:FöU6 Försvarspolitik

Socialutskottets betänkande

2018/19:SoU7 Apoteks- och läkemedelsfrågor

*Svar på
interpellationer*

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:79 om dödsfall på jobbet

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra utvecklingen med ett ökat antal dödsfall på arbetsplatserna.

Att människor skadas allvarligt eller till och med dör på jobbet är helt oacceptabelt. Inget annat än en nollvision kan gälla för dödsfall i arbetet. Sedan regeringen tillträdde förra mandatperioden har det därför varit en viktig prioritering att höja ambitionsnivån för arbetsmiljöpolitiken.

Regeringen har beslutat om en nationell arbetsmiljöstrategi för 2016–2020, där en nollvision mot dödsolyckor ingår. Resurserna inom arbetsmiljöpolitiken har förstärkts med mer än 100 miljoner kronor årligen. Sammantaget har de ökade resurserna till Arbetsmiljöverket inneburit att omkring 100 nya arbetsmiljöinspektörer har kunnat anställas.

Arbetsmiljöverket har genomfört och återrapporterat de uppdrag som gavs i samband med arbetsmiljöstrategin när det gäller nollvisionen och förebyggande av arbetsolyckor. De återrapporterade uppdragen har gett ny kunskap och används i myndighetens fortsatta arbete för nollvisionen mot dödsolyckor.

Särskilda inspektionsinsatser har under de senaste åren gjorts inom bygg- och anläggningsbranschen, tillverkningsindustrin, transportbranschen och bemanningsbranschen. Under 2019 planeras ännu större fokus på byggbranschen. Arbetsmiljöverket inspekterar skyndsamt varje dödsolycka.

Under 2018 genomfördes en halvtidsavstämning av arbetsmiljöstrategin i samråd med arbetsmarknadens parter. Arbetsmiljöverket fick därefter i uppdrag att på ett övergripande sätt redogöra för myndighetens verksamhet för resterande del av arbetsmiljöstrategin, till exempel när det gäller arbetet med regeringens nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor. Redogörelsen ska vara regeringen till handa i februari 2019.

Under 2019 ska en utvärdering av arbetsmiljöstrategin påbörjas. Att förhindra dödsolyckor i arbetet är en av mina viktigaste prioriteringar som arbetsmarknadsminister. Jag har därför bjudit in expertmyndigheter och arbetsmarknadens parter till ett möte, där jag vill lyssna och diskutera utifrån deras erfarenheter och förslag för att bryta den negativa trenden med antalet dödsolyckor i arbetet.

Det är viktigt med riktade inspektionsinsatser mot de mest drabbade branscherna liksom att fortsätta utveckla den myndighetssamverkan som redan finns. Var och en behöver ta sitt ansvar i det systematiska arbetsmiljöarbetet på varje enskild arbetsplats. Genom att målmedvetet arbeta förebyggande mot arbetsolyckor minskar vi också risken för dödsolyckor. Arbetsgivarna har det yttersta ansvaret för arbetsmiljön.

Anf. 2 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

Jag vill inleda den här interpellationsdebatten med att verkligen beklaga de dödsfall som har skett på våra arbetsplatser runt om i landet. Det är en förälder, en make eller maka, en son eller dotter som har gått till jobbet men inte kommit hem igen. Varje enskilt fall är en stor tragedi, och varje dödsfall är ett dödsfall för mycket. Jag beklagar det återigen.

Orsaken till min interpellation är att antalet dödsfall under flera år har ökat markant. I januari hade vi också det högsta antalet dödsfall – nio stycken – på tio år. Under 2018 förolyckades 58 personer. På fyra år har 170 personer förolyckats – 170 personer! De branscher som är hårdast drabbade är transport, bygg och jord/skog.

Dödsfallen ökar alltså för fjärde året i rad, och utvecklingen går i helt motsatt riktning mot regeringens mål om en minskning av dödsolyckor.

En ny arbetsmiljöstrategi genomfördes 2016, och där ingick en nollvision. En nollvision borde också föranleda en tydlig strategi och tillräckliga resurser och insatser kopplade till att just nå målet. Det borde vara så, men det är inte så. Arbetsmarknadsministern får gärna korrigera mig, men jag finner inte fakta som visar något annat gällande detta.

Låt mig ge några exempel på vad som tidigare har kommit fram i debatterna kring det här ämnet. Arbetsmiljöverkets ställföreträdande generaldirektör Håkan Olsson har uttalat att regeringen missar målet, eftersom dödsfallen ökar. Han uttrycker också att ”vi kan inte acceptera att någon dör, det måste vara en nolla som gäller”. Han säger också att några konkreta mål i minskningen av dödsfall per år inte finns.

Mål saknas alltså.

Svenska Dagbladet har i en granskning och reportageserie konstaterat att samarbetet mellan berörda myndigheter inte fungerar helt smärtfritt, vilket är alarmerande i sig och ligger nära arbetsmarknadsministerns påverkansområde i allra högsta grad.

Justitieombudsmannen, JO, har tidigare kritiserat Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten gällande den dödsolycka som skedde vid LKAB i Norrbotten. Efter fyra år – fyra år! – var utredningen ännu inte avslutad. Eftersom preskriptionstiden är fem år riskerade alltså detta att avskrivas. Ministern får gärna kommentera detta.

Även Polismyndigheten har tidigare i en rapport markerat att hanteringen av arbetsmiljöbrott är bristfällig. Handläggningstiderna är för långa, och för få utredningar ledde till åtal och fällande domar.

Min fråga är: Vad säger arbetsmarknadsministern om vad dessa vittnen beskriver för oss? Vilket ansvar har arbetsmarknadsministern?

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Detta är en oerhört viktig fråga. Man ska självklart känna tryggheten när man går till jobbet att man ska komma hem efter jobbet.

Familjer till dem som går till jobbet måste veta att deras anhöriga kommer hem. Det har varit alldeles för många dödsolyckor. Jag uppskattar verkligen att frågan har ställts, och jag uppskattar också att regeringen prioriterar frågan.

Denna fråga är inte ny för regeringen. Redan den 1 juni 2016 kom nollvisionen mot dödsolyckor i arbetslivet. Den var en del av en samlad arbetsmiljöstrategi för att förstärka arbetstagarnas rättigheter i arbetslivet när det gäller risk att bli skadad eller sjuk eller att till och med dö på jobbet.

Tyvärr rådde inte enighet om denna nollvision, utan de borgerliga partierna röstade nej. Men som tur är gick förslaget igenom, och nu finns en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet. Det är ändå ett viktigt första steg.

Självklart måste vi bli bättre på att lagföra brotten, det vill säga när någon har dött på jobbet. Tyvärr är det ofta brister i arbetsmiljön som ligger bakom dödsfallen. Det finns alldeles för många friande domar, och många förundersökningar läggs ned. Men det som är ännu viktigare är att förebygga att dödsolyckor händer från början. Vi måste jobba i båda ändarna, precis som i fråga om brottslighet totalt i samhället. Men det bästa är ändå det som aldrig sker, det vill säga det dödsbud som aldrig kommer.

Arbetsmiljöverket är en nyckelaktör i sammanhanget eftersom Arbetsmiljöverket på många sätt fyller samma roll som polisen gör när det gäller brottsligheten. Polisen arbetar både för att avskräcka från brott och för att lagföra. Ju fler inspektioner Arbetsmiljöverket har resurser för att göra, desto större chans är det att rätta till brister i arbetsmiljön innan de leder till en allvarlig olycka eller ett dödsfall.

Regeringen har förstärkt Arbetsmiljöverket. Längre tillbaka i tiden när det var borgerlig regering i Sverige skedde kraftiga nedskärningar på Arbetsmiljöverket. En tredjedel av anslaget försvann i ett slag. Det tog många år för Arbetsmiljöverket att hämta sig efter detta. Regeringen har nu satsat mer. Precis som arbetsmarknadsministern nämnde finns nu 100 fler arbetsmiljöinspektörer, och vi måste fortsätta på den vägen.

Det finns mycket kompetens inom Arbetsmiljöverket. Det som kan ses som en brist inom polisen vid utredningar av misstänkta arbetsmiljöbrott är att där ofta inte finns samma kompetens och resurser. Därför är det viktigt att förstärka Arbetsmiljöverket för att hjälpa till när det händer olyckor och för att förebygga olyckor.

En viktig faktor är att komma ut på arbetsplatserna när det finns misstankar om problem och att det går att göra oväntade besök. I så fall vet arbetsgivarna att de när som helst kan få besök. Men det bygger på att det finns tillräckliga resurser på Arbetsmiljöverket för att göra sådana besök.

Jag tror inte att det finns någon quickfix när det gäller dödsolyckor, men jag tycker att regeringen har ett bra anslag. Nu ska man samla arbetsmarknadens parter, alla myndigheter och alla som arbetar med dessa frågor för att diskutera vad alla kan göra. Ansvarvaret ligger inte på bara en, utan det finns ett gemensamt ansvar. Det är en bra start för att bekämpa dödsolyckorna.

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Precis innan jag gick in i kammaren hade jag ett samtal med hustrun till en man som förolyckades på jobbet för ett år sedan. Han jobbade i ett schakt, och schaktmassorna föll ned och begravde honom. Hon sa till mig att jag måste stärka arbetsgivarnas ansvar, att det måste

kosta mer om säkerhetsreglerna inte följs. Detta är en av de saker vi måste titta på. Vi behöver se över regelverk, viten och preskriptionstider.

Det är också helt korrekt att det finns många fall av oacceptabelt långa handläggningstider, vilket väcker frågan om resurserna och kompetensen hos polis och åklagare. Samarbetet mellan myndigheter måste förstärkas. Därför tog regeringen under den förra mandatperioden ett helt nytt initiativ om ett myndighetsövergripande samarbete mot det som kallas osund konkurrens. Arbetsmiljöverket gör inspektioner tillsammans med Skatteverket, polisen och tullen. Jag sa till myndigheten att de ska gå ut i den grå sektorn, och de sa till mig att den inte är grå utan svart. Ofta är det fråga om företag som bryter inte bara mot arbetsmiljöregler utan också mot många andra regler och utnyttjar människor.

Det finns ett samarbete mellan myndigheter när det gäller att utreda dödsolyckor. De anmäls till Arbetsmiljöverket, som alltid åker ut på plats och gör en undersökning. Men ibland samarbetar man med till exempel Kemikalieinspektionen eller Elsäkerhetsverket, som kan vara tillsynsmyndigheter. Jag utesluter inte att man också kan behöva förstärka samarbetet mellan olika myndigheter.

Men jag tror också att det handlar om att bygga en säkerhetskultur. Det måste alltid vara okej att säga nej till risker, det vill säga att våga vägra risker. Anställda måste känna tryggheten att alltid kunna säga nej när de uppfattar att de är på väg att delta i arbetsuppgifter som innebär risker. Det kan handla om sådana saker som tidspress, förutsättningarna för hur en tjänst har upphandlats eller frågor som går utanför det som regleras av Arbetsmiljöverkets regelverk. Sådant måste vi också titta på.

Precis som Hillevi Larsson beskrev återställde regeringen under förra mandatperioden nedskärningar som gjordes under den borgerliga tiden. Det har varit möjligt att anställa över 100 nya inspektörer. De är nu utbildade och finns i tjänst. Det är bra, och det ger goda förutsättningar.

Vi har inrättat Myndigheten för arbetsmiljökunskap, som har till uppgift att sprida kunskap från forskningen ut till golvet i verksamheten. Det visar också att mycket av den kunskap som finns inte används.

Regeringen har fattat beslut om en nollvision, men mer behöver göras.

Jag har sagt många gånger, och jag säger även här, att jag inte tänker ge mig förrän vi kan vända utvecklingen. Uppenbarligen har, trots att många saker finns på plats, inte tillräckligt gjorts. Vi måste göra det som krävs för att vända utvecklingen med dödsolyckor. Ingen ska behöva uppleva det som kvinnan jag nyss talade med upplevde, nämligen att hennes man inte kom hem från jobbet.

Anf. 5 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag vill kort kommentera Hillevi Larssons inlägg.

En nollvision är betydelselös om den inte fylls med konkreta åtgärder. Det är helt uppenbart. Pengar är inte heller den enda insatsen som löser problem, utan det handlar också mycket om ledning, styrning, effektivitet, uppföljning och utvärdering. Där ser vi brister.

Jag fortsätter med vad som har framkommit i debatten.

Även tjänstemän från Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål har tidigare vittnat om att Arbetsmiljöverket inte tar utredningar av dödsfall på arbetsplatserna på tillräckligt allvar. Det är mycket allvarligt! Hur har

ministern agerat i detta? De faktorerna är kända genom offentliga uttalanden från dessa personer.

I fjol rapporterade tidningen Arbetet om att polisen i Polisregion syd hade för svaga resurser för att hantera antalet anmälningar om arbetsmiljöbrott och att de var för få vid utredningar av just dödsfall. Det finns alltså en historia av för lite resurser.

Vi kan alltså konstatera att det brister i samverkan mellan myndigheter, resurserna är för små, dödsolyckorna inte prioriteras tillräckligt högt, det är för långa handläggningstider och preskriptionstiden är för kort – som också ministern uttalade nyss. Ja, listan är lång.

Transportbranschen vill ha en utvecklad samverkan mellan Arbetsmiljöverket och Trafikverket. Det handlar om satsningar på till exempel bättre vägar, bättre underhåll av vägar, plogning, sandning, viltstängsel och så vidare. Transportbranschen har alltså tydliga förslag, och man har haft dem länge. Det är inga nyheter.

Vi har tagit del av tydliga vittnesuppgifter där många beskriver vad som är problemet. Ändå får jag intrycket att regeringen famlar och inte vet vad man ska vidta för åtgärder. Det har också ministern nyligen uttalat sig om. Det är bra med denna tydlighet från branschens sida, men det är olyckligt att förutsättningarna för ett bra arbetsmiljöarbete är så undermåliga.

Jag är helt övertygad om att varje myndighet och de enskilda personer som arbetar där gör precis allt de kan. De jobbar med de förutsättningar som finns, och vi vet att resurserna är små. Men det handlar som sagt också om styrning och ledning – även från regeringens sida. Vi kan inte lägga allt på arbetsgivarna, för det är regeringen som styr resurstilldelningen.

Jag är också klart medveten om att arbetsgivarna har ett stort ansvar. Det delas med skyddsombud, fackliga organisationer med flera. Men när detta inte fungerar har regeringen och inte minst arbetsmarknadsministern det övergripande ansvaret. Vi talar om 170 döda på 4 år, varav 58 stycken 2018.

Ministern har nyligen sagt att hon ska lyssna på företrädare inom detta område. Efter fyra år uttrycker hon det. Antalet dödsfall har ökat väsentligt under många år. Ministern uttrycker också att hon känner sig vilsen och inte vet vad hon ska göra. Jag tycker att det är bra med ödmjukhet, men nu krävs handfasta och konkreta åtgärder för att förhindra fler dödsfall.

Jag känner en oro. Min fråga till statsrådet är: Hur ska jag lugna dem som känner samma oro som jag?

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Nej, pengar är inte allt, men det är heller inte oviktigt i sammanhanget.

Moderaterna och Kristdemokraterna fick igenom sin budgetreservation, som innebar nedskärningar på 25 miljoner för Arbetsmiljöverket och risken att det nya centret för arbetsmiljökunskap skulle gå på sparlåga på grund av en rejäl nedskärning. Nu har vi en ny regering, och jag hoppas att vi kan se till så att både det center vi har för arbetsmiljökunskap och Arbetsmiljöverket kan göra sitt arbete.

Tänkesättet att man minskar arbetsmiljöbrotten och olyckorna genom att skära ned på Arbetsmiljöverket är ungefär som att tro att man minskar brottsligheten genom att skära ned på polisen. Det löser inte alla problem att satsa på polisen. Det löser inte alla brott över en natt. Men det är en

viktig början, och detsamma gäller på arbetsmiljöområdet. Vi bör se till så att experterna på Arbetsmiljöverket kan förebygga olyckor, gripa in när olyckor sker och försöka lära av erfarenheten – och självklart se till att polisen och alla andra parter gemensamt lagför arbetsgivarna.

Det handlar också om en maktbalans mellan arbetstagare och arbetsgivare. Samtidigt som vi ser dödsolyckor ser vi många som sjukskrivs, inte minst för psykiska diagnoser, och vi ser stress och osäkerhet i arbetslivet. Det tyder på att arbetstagarna behöver få sin ställning stärkt, precis som arbetsmarknadsministern var inne på. Man måste våga säga nej till farliga uppdrag. Vi måste också ställa krav på arbetsgivarna från början. Det ska inte vara farligt, och är det farligt ska de ställas inför rätta för det.

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ogillar att man använder tragiska och onödiga dödsfall som slagträ i partipolitiskt käbbel. Men jag måste ändå svara på några av de direkta felaktigheter som Saila Quicklund för fram.

Under den borgerliga regeringen skedde stora nedskärningar av hela arbetsmiljöarbetet och antalet inspektörer på Arbetsmiljöverket. Man lade också ned Arbetslivsinstitutet och därmed viktiga delar av kunskapsinsamlingen när det gäller arbetsmiljöarbetet.

Under förra mandatperioden har regeringen verkligen inte stått handfallen. Vi har tillfört resurser, vi har utbildat inspektörer och vi har tillsatt en ny myndighet, en ny strategi och en nollvision som den tidigare regeringen inte ville ha. Vi har dragit igång ett samarbete mellan myndigheter.

När det gäller dödsolyckor har utvecklingen sett ut så här: 2014 var det 53 som dog. 2015 var det 44. 2016 var det 45. 2017 var det 55. 2018 var det 58. Det är förfärliga siffror. Det är i genomsnitt ungefär en person i veckan som inte kommer hem. Men det är inte en korrekt bild att vi har haft flera år av tydliga ökning, utan det fluktuerar lite år från år. Det är dock på inget sätt acceptabelt. Nivån är oacceptabelt hög, och vi kan aldrig acceptera att människor dör på arbetet.

Under hösten och nu under januari och början av februari har vi sett ett oroväckande högt antal dödsolyckor i arbetet. Det är verkligen något att ta på allvar, och det är också det jag gör. Första dagen när jag tillträdde tog jag tag i dödsolyckorna – efter tiden som övergångsminister, då jag var förhindrad att agera.

Saila Quicklund lyfter fram Trafikverket. Trafikverket kommer till mig på måndag tillsammans med Arbetsmiljöverket, Transportstyrelsen och parterna – det vill säga arbetsgivare och fackliga företrädare från de branscher som är värst drabbade – för att diskutera vad som behöver göras, till exempel om man behöver förstärka samarbetet.

Självklart har varje myndighet och varje verksamhet ett eget ansvar. Till exempel är trygghet och säkerhet på väg inte bara en arbetsmiljöfråga, utan det är en fråga som har vidare konsekvenser och som måste ses i ett brett sammanhang.

När vi tittar på var det sker dödsolyckor ser vi att fordon ofta är inblandade. Kombinationen fordon och människa leder oroväckande ofta till att människor förolyckas. Det kan vara på väg, men det kan också vara i andra sammanhang där fordon används. Vid den senaste dödsolyckan hittades en person död under en traktor. Detta är ett viktigt område att titta vidare på.

En annan sektor som sticker ut är jord- och skogsbruk. Dödsolyckorna där är inte jättemånga i antal, men i förhållande till hur stor sektorn är ligger man väldigt högt i antal dödsolyckor per 100 000 anställda.

Arbetsgivaren har alltid det fulla ansvaret för säkerheten på arbetsplatserna, men jag som arbetsmarknadsminister har alltid det fulla ansvaret för de politiska insatserna. Som jag sagt här flera gånger utesluter jag inte att mer behöver göras. Jag tror att mer behöver göras för att vi ska kunna vända utvecklingen. Jag tror att det handlar om sådant som ökade resurser till arbetsmiljöarbetet och till polis och åklagare. Men jag tror också att det handlar om sektorsansvar för sådant som kanske inte direkt har med arbetsmiljöarbetet att göra men som påverkar förutsättningarna för att bedriva och säkerställa ett säkert arbetsliv för alla. Det handlar om att få till en säkerhetskultur på varje arbetsplats och se till att arbetsgivarna fullt ut tar det ansvar som de har för säkerheten på arbetsplatserna.

Anf. 8 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, statsrådet!

Hillevi Larsson sätter sitt hopp till en ny regering. Det är faktiskt samma regering som vi har haft under fyra år; därav den stora frustrationen.

Jag tycker att det är bra att ministern uttrycker att vi inte ska låta dödsolyckorna vara ett politiskt slagträ i debatten. Jag har önskat en förklaring av vad regeringen avser att göra i den mycket svåra frågan om det ökande antalet dödsolyckor på arbetsplatserna. Det var det som var syftet.

Jag kan också kort nämna vad Alliansen gjorde på området. Man ökade tillsynen. Man lade resurser på att informera mer inom området. Det handlade också om kunskapsinhämtning, sanktionsavgifter och så vidare. Men låt oss fokusera på framtiden.

Jag hör vad ministern säger, men jag känner fortfarande väldigt osäkerhet vad gäller konkreta och slagkraftiga åtgärder i frågan. Vi har som sagt haft fyra år med samma minister och samma ansvarsområde, och tendenserna har varit tydliga i fråga om antalet arbetsplatsolyckor.

Regeringen har också det övergripande ansvaret när det inte fungerar, framför allt när myndighetsansvaret och samverkan inte fungerar. Vi måste få se konkreta åtgärder för detta. Det handlar om samverkan mellan de olika aktörerna, och det måste komma till stånd omgående.

Jag hyser förhoppningar om det ministern ändå uttrycker och vill avslutningsvis tacka för debatten. Arbetsmiljöfrågorna är oerhört viktiga och centrala, och jag kommer mycket noggrant att följa regeringens arbete på detta område.

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Mycket mer behöver göras, och Arbetsmiljöverket gör också nya insatser. Exempelvis kommer man nu att prioritera förstärkta inspektioner när det gäller arbetsfordon och mobila maskiner, fall från höjd, träd och djur samt vägmiljö.

Tack vare de ökade resurserna har man också kunnat gå mer på tips från människor om att något inte står rätt till och göra riktade inspektioner utifrån de tipsen. Jag ser också möjlighet att utöka den verksamheten.

När det gäller samverkan mellan myndigheter är det absolut min bild att den har förbättrats, inte minst tack vare de gemensamma inspektionerna. Men det är också min bild att det finns mer att göra för att få till en ännu mer effektiv samverkan mellan myndigheterna.

Jag vill tacka Saila Quicklund för debatten, och jag hoppas att denna fråga kommer att vara högt på dagordningen också för riksdagsledamöterna under den kommande perioden. Det behöver vi.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:55 om nationell primärvårdsreform

Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Acko Ankarberg Johansson har frågat mig hur jag och regeringen kommer att genomföra riksdagens beslut om en nationell primärvårdsreform.

Jag välkomnar ett brett engagemang för den nära vården. Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna är inom ramen för januariavtalet överens om att en primärvårdsreform ska genomföras.

Den utredning som Acko Ankarberg Johansson nämner har arbetat med primärvårdsfrågan sedan 2017. Regeringen utsåg då Anna Nergårdh som särskild utredare med uppdrag att stödja landstingen och berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården.

Uppdraget är också att utarbeta en nationell plan där primärvården är utgångspunkten för en ökad närhet till patienten. I planen ska det redovisas vad som krävs för en nationellt samordnad förändring och vilka utmaningar som finns. En tidsplan för det fortsatta förändringsarbetet ska också redovisas, och den ska vara förankrad hos berörda aktörer.

Regeringen har under 2017 och 2018 gett utredningen två tilläggsdirektiv som bland annat handlar om bättre samverkan och samordning mellan huvudmän inom vård och omsorg. En slutredovisning lämnas senast i mars 2020.

Utredningens andra delbetänkande redovisades i somras. Betänkandet redovisar inte bara läget, behoven och möjligheterna, som Acko Ankarberg Johansson nämner, utan även exempelvis förslag till ett nationellt utformat primärvårdsuppdrag och förslag om kompetensförsörjning och förtydligande av patientens rätt till fast läkarkontakt om patienten så önskar. Remissvaren analyseras i Regeringskansliet.

Det är angeläget att på bästa sätt stödja kommuner och landsting i omställningsarbetet mot en god och nära vård. Regeringen avser att återkomma när satsningen på området är utformad.

Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. Att det finns ett brett politiskt stöd för en primärvårdsreform är klarlagt.

Regeringen tänker återkomma – gott så. Men det duger inte att upprepa god och nära vård. Vi måste ta konkreta steg åt det hållet. Det finns en risk att vi utlovar god och nära vård men inte fattar några beslut och inte tillför pengar till regionerna utan bara hoppas att det ska bli så. Kvar står besvikna människor som förväntat sig en förändring och besvikna medarbetare som konstaterar att det var vackert men inte blev mer. I stället är det som vanligt, och bristerna fortsätter.

Fru talman! Patienterna och vårdens medarbetare förväntar sig en förändring nu – en reform som förändrar nuvarande situation. I dag har vi statligt beslutade vårdgarantier, men vi är för dåligt bemannade för att kunna genomföra detta på bästa sätt i hela landet. Vi har kompetensbrist, vilket gör att den som behöver vård får vänta längre än vad som är rimligt. De som arbetar i vården får en allt sämre arbetssituation.

Allt detta vänds inte på ett år, inte heller på en mandatperiod. Det kommer att ta längre tid än så att genomföra denna stora reform. Men vi behöver i närtid fatta nödvändiga beslut om primärvårdens uppdrag och tillföra statliga pengar så att regionerna kan få fler fast anställda medarbetare och påbörja förändringen.

Vad är då en god och nära vård, och varför är den viktig? När man inte mår bra, när man är sjuk, ska hälso- och sjukvården finnas där. Det är på något vis välfärdens kärna att vi förmår leverera den vård människor behöver. Är jag akut sjuk ska jag omedelbart uppsöka akutmottagningen. Men för alla andra tillfällen, som är fler, behöver vi en vård som har hög tillgänglighet och rätt kompetens och som finns i närheten för patienterna på ett eller annat sätt.

Primärvården har haft det uppdraget under lång tid men har ändå inte lyckats bli den breda basen. Man har fortfarande någonstans mellan 17 och 18 procent av de samlade resurserna i hälso- och sjukvården. Detta påverkar ju.

Ska vi kunna åstadkomma denna förändring måste vi klara av att göra en rejäl strukturförändring. Men vi kan inte börja med att ta pengar från slutenvården, utan vi måste, menar jag, tillföra statliga pengar till primärvården för att kunna börja bygga upp den och göra den bredare och bättre. Det är därför riksdagen har beslutat om 1,5 miljarder mer redan i år för denna uppbyggnad och 3 miljarder åren därefter.

Fru talman! Jag undrar när socialministern tänker presentera hur pengarna ska användas och förstås om de kommer vården till del i år. Hur tänker regeringen hantera riksdagens beslut?

En annan viktig sak är vilka byggstenar man använder för att få en god och nära vård. Jag menar att ett teambaserat arbetssätt, där patienter får hjälp med allt de behöver hjälp med oavsett vilken kompetens det handlar om, är viktigt. Helhetssynen är en av de viktiga byggstenarna.

En annan del är att man ska ha rätt till en fast läkarkontakt och att det ska finnas ett tak för antalet patienter. Det är viktigt både för läkaren och för andra funktioner i primärvården att man vet hur många patienter man har ansvar för. Ska man klara kontinuiteten och därmed uppnå kvalitet är antalet patienter viktigt.

Min andra fråga till socialministern, fru talman, är därför: Kommer regeringen att lägga fram förslag för riksdagen om fast läkarkontakt och listtak för särskilda funktioner i primärvården, eller blir förhoppningen att regionerna ska lösa detta själva?

Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack igen, Acko Ankarberg Johansson, för en väldigt viktig interpellation, även om en del av det vi säger kanske, om man ska vara lite krass, är välkänt med tanke på att en utredning faktiskt tillsattes av den förra regeringen redan 2017. Det andra delbetänkandet har redan kommit. Det har varit på remiss och analyseras.

Det är också tydligt i januariavtalet mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna att vi avser att återkomma med en primärvårdsreform. Där nämns tydligt en fast läkarkontakt och perspektivet tillgänglig vård, också med hänsyn tagen till glesbygden. Dessa frågor är alltså synnerligen angelägna.

Exakt när vi återkommer kan jag inte svara på i dag. Vi måste naturligtvis analysera eftersom det är så komplext, omfattande och angeläget som Acko Ankarberg Johansson beskriver. Men vi har för avsikt att återkomma när det gäller hela primärvårdsreformen.

När vi diskuterar resurser och hur de nyttjas i regionerna utgår jag från att Acko Ankarberg Johansson också tar den dialogen med sina partiföreträdare som är med och styr i många regioner och landsting, likaväl som jag gör det. I min roll som socialminister har jag naturligtvis för avsikt att framöver föra många och nära dialoger och diskussioner inför kommande överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting. Vi har ett delat ansvar, men vi kommer inte ifrån att huvudansvaret ligger hos vårdgivaren – hos regionerna – när det gäller hur deras resursfördelning ser ut.

Hur resurstillskotten ser ut kommer vi också att återkomma till i samband med vårandringsbudget och vårproposition, och naturligtvis också i kommande budgetproposition. Med all respekt för de beslut som riksdagen fattar, men att gång på gång jämföra en budgetreservation med övergångsregeringens budget tycker jag ändå är på gränsen till lite oseriöst. Acko Ankarberg Johansson är ju väl medveten om att detta är de överenskommelser som gällde inför att övergångsregeringen lade fram sin budget, nämligen att man bara skulle förlänga de insatser som gjordes under 2018. Det fanns inte utrymme för att ta nya politiska initiativ.

De initiativ som vi avser att ta kommer i kommande budgetar. De innehåller förstas resurser som ska komma välfärden och vården till del. Genomför man omfattande primärvårdsreformer är det klart att man också finansierar dem.

Anf. 13 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag är tacksam för socialministerns svar. Vi må vara inne på detaljer, men för mig är de inte små. De är oerhört angelägna.

Vi behöver ett klart besked: Kommer riksdagen att kunna fatta beslut om hur ett nationellt primärvårdsuppdrag ska vara? Och hur blir det med de viktiga byggstenarna – fast läkarkontakt, listtak och annat? Det räcker inte med att bara önska detta och hoppas att regionerna ska ta tag i detta. Finns det ingen styrning från staten kommer patienter och medarbetare i alla fall att bli besvikna. Jag tror att det är nödvändigt med styrning från staten för att vi ska kunna påverka hälso- och sjukvården här.

Men låt mig återkomma till detta med pengarna. Jag tar verkligen inte lätt på riksdagens beslut. Har riksdagen beslutat något är det detta som

gäller. I samband med övergångsbudgeten hade samtliga partier i kammaren möjlighet att lägga fram förslag. Det var vårt och Moderaternas förslag som vann riksdagens gillande. Då förutsätter jag att det ska genomföras.

De 1 ½ miljarder som vi i riksdagen har anslagit, kommer de regionerna till del? Kommer regionerna att kunna använda dem i år för att börja bygga upp en primärvård som svarar mot de önskemål som vi har? För mig är det viktigt att veta om regeringen faktiskt har tänkt lägga fram förslag som den här kammaren har fattat beslut om. Eller blir det bara en förhoppning: Hoppas att regionerna gör det här! Och kommer regionerna att få del av pengarna? De kommer inte att klara omställningen om de inte kan anställa fler medarbetare.

Jag är glad över att man i Västra Götaland redan under förra mandatperioden lade 1 miljard mer till primärvården. På samma sätt gör man i Region Jönköping och i Region Stockholm. Men det är, som jag sa, ingen bra metod att plocka pengar från slutenvården just nu. Vi behöver tillföra statliga pengar för att påbörja en förändring. Sedan kan man så småningom göra en omstrukturering även i regionernas budget. Men låt den ta tid, så att vi gör den på rätt sätt och så att vi inte hanterar slutenvården på fel sätt.

Det är nödvändigt med statliga pengar för att klara övergången framöver. Blir det statliga beslut, och kommer regionerna att få del av pengarna till primärvården i år?

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Riksdagens beslut är det som gäller, naturligtvis. Jag försökte inte prata bort det. Men jag ville säga att den budget som lades fram behöver konkretiseras, och detta kommer regeringen att återkomma med i samband med vårändringsbudget och vårproposition. Hade vi haft en regering på plats redan i höstas hade det varit mer konkreta och väl genomarbetade förslag som hade kunnat gälla från årsskiftet. Det var precis detta som blev konsekvensen när det inte fanns någon regering på plats.

En övergångsregering kan ju inte göra en genomarbetad budget med politiska ambitioner och viljeinriktning. I stället var det en budgetreservation från M och KD som med hjälp av SD vann riksdagens stöd. Detta innebär att de konkreta beskederna måste komma i samband med ändringsbudgeten. Detta säger jag för att vara riktigt tydlig. Men naturligtvis kommer det resurstillskott till regioner, landsting och kommuner.

Just kommunerna vill jag gärna ta upp i samband med att vi diskuterar primärvård. Det finns, tycker jag, en märklig syn på vem som har ansvaret för primärvården. Man tycks mena att det alltid är regionerna som ska ha det, om man inte tycker att staten ska stå för finansiering och så vidare. Jag tycker att vi missar kommunerna där. Vi kan väl ta ett gemensamt ansvar för att också föra in dem i den här diskussionen?

Jag funderar mycket på hur man ska göra det. Vi har ju 21 regioner som man kan föra dialog med och teckna överenskommelser med, men hur hanterar vi 290 kommuner, som bedriver en oerhört viktig verksamhet? Vi vet att i princip hälften av primärvården är riktad till gruppen äldre. Där är det kommunernas resurser som används. Detta behöver man fundera på om man vill ha verklig förändring.

Resurser till primärvården – till både regioner och kommuner, hoppas jag – kommer att spela en roll. Nu pågår en utredning som tillsattes 2017.

Ett delbetänkande har redan kommit, beretts och analyserats i Regeringskansliet. Till dem som lyssnar på debatten men inte är politiker vill jag säga att detta betyder att vi håller på att jobba med detta. Nu har vi många förslag. Det är goda förslag. Jag förstår på Acko Ankarberg Johansson och andra företrädare för andra partier i riksdagen att det finns ett stort stöd för de slutsatser som Anna Nergårdh har kommit fram till. Det gäller för oss att se till att detta omsätts i en proposition så att riksdagen kan fatta beslut. Exakt hur den propositionen kommer att se ut kan jag inte svara på. Exakt när den kommer kan jag inte heller svara på, men vi har redan kommit långt. Det känns förstås bra för mig som socialminister sedan en månad att ett så gediget grundarbete har gjorts av mina företrädare och att vi också har samarbetet i januariavtalet till stöd för att detta ska bli verklighet.

Frågan kommer definitivt att återkomma, inte bara för diskussion utan också för beslut.

Anf. 15 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är gott att höra att det kommer förslag i en proposition. Men detta fanns inte med på propositionslistan som vi fick del av i förra veckan. Då är det intressant att få veta när regeringen beräknar att den ska komma.

De förslag regeringen lägger fram kommer att vara viktiga för hur regionerna planerar sin verksamhet, vilka resurser de har och inte minst den omställning som måste börja. Den kommer att ta tid, men den måste börja nu. Det måste vara handfasta beslut, så att man vet vad man har att rätta sig efter.

Jag tar också gärna upp detta som ministern lyfte fram när det gäller kommunernas arbete med hälso- och sjukvårdsinsatser, inte minst för äldre. De är mycket angelägna.

I dag hamnar undersköterskor på särskilda boenden alltför ofta i en ensam situation där de inte har tillräckligt med stöd. Det är för få sjuksköterskor som kan stödja i den arbetssituationen. Det enda som återstår blir då transport till sjukhuset, där man får hjälp när det sviktar för den äldre. Vi behöver förmodligen fylla på med mer vårdpersonal som har hälso- och sjukvårdskompetens också i äldreomsorgen för att man ska klara av det uppdrag man har.

Jag tror att vi har haft för lite av hälso- och sjukvårdsinsatser i äldreomsorgen. Det är detta som gör att det blir en ganska svår situation för många på särskilda boenden och även i hemtjänsten.

Vi kan diskutera hur detta ska göras och varifrån resurserna kommer, men jag välkomnar att socialministern på detta sätt lyfter fram det. Det handlar om en grupp som behöver mycket sjukvård, men när de väl kommer till akutmottagningen triageras de i de flesta fall inte som de mest akut sjuka. De behöver vård men får ibland vänta.

I Socialstyrelsens undersökningar kan man se att det oftast är de äldre som får vänta längst på akuten. Det är en korrekt triagering – det vill säga bedömning – som görs, men detta visar att man skulle behöva följa upp med mycket mer hälso- och sjukvårdsinsatser, fast kanske på en annan nivå, för att ge de äldre vad de behöver.

Tack för att socialministern tar upp detta! Jag ser fram emot en proposition om en god och nära vård.

Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Om jag inte minns fel är brytdatumet i mars när det gäller det som står på propositionslistan. Inom de närmaste veckorna finns ingen primärvårdsreform färdig, men det betyder inte att det behöver dröja så länge. Vi återkommer med detta så fort den är väl genomarbetad och redo för beslut i riksdagen.

Låt mig också säga att det är bra att vi kommer in på gruppen äldre. Det är ju en grupp som inte alltid är i fokus för den politiska debatten trots att den borde vara i fokus för både hälso- och sjukvård och omsorg.

Ett av de förslag som finns i januariavtalet handlar om fast omsorgskontakt, vilket också är viktigt. Många gånger är det ett uttryck för oro för sin egen hälsa eller för att ens anhöriga är oroliga för ens hälsa att man befinner sig på akutmottagningen. Det är egentligen inte där man vill vara, utan man vill hitta ett annat sätt att känna trygghet. Jag tror att fast omsorgskontakt kan vara en väg att gå.

När vi diskuterar primärvård och hälso- och sjukvård måste vi också tala om helheten, hur vi förebygger och ser till att behoven inte ökar exponentiellt på det sätt man annars ser framför sig. Det kommer att vara svårt att matcha behoven av personalförstärkning i äldreomsorg och sjukvård med bara en ökning av antalet anställda. Vi måste också se till att människor i mindre utsträckning behöver söka vård på akutmottagningar och inom primärvården. Vi måste hitta sätt att förebygga bättre än vi har lyckats med hittills.

Men det är klart att resurstillskotten kommer att vara betydelsefulla. Vi bör i alla partier fundera över hur vi prioriterar bland de resurser som finns, så att de kommer de människor till del som behöver dem mest, alltså människor som är sjuka eller i stort behov av hälso- och sjukvård.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:58 om en nationell drönarstrategi

Anf. 17 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Erik Ottoson har ställt ett antal frågor till mig om regeringens arbete med att ta fram en nationell strategi och moderniserad lagstiftning för drönare.

I regeringens flygstrategi som antogs i januari 2017 betonas vi den potential som den nya tekniken med ökad automatisering, digitalisering och fjärrstyrning innebär. Drönare har på kort tid gjort ett stort och viktigt intåg i luftfarten, och området präglas av en snabb innovationstakt. I februari förra året bjöd jag in representanter från drönarbranschen och myndigheter till ett rundabordssamtal om möjligheter och utmaningar som den nya tekniken innebär.

Regeringen uppdrog därefter i juni 2018 åt Transportstyrelsen att ta fram underlag om obemannade luftfartyg, så kallade drönare. Underlaget ska bland annat innehålla en fakta- och nulägesbeskrivning av användningen av drönare i Sverige, analyser av möjliga utvecklingsområden och

utmaningar samt eventuella behov av ändringar i det nationella regelverket. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni detta år.

Under våren redovisar också Luftfartsverket sitt regeringsuppdrag att genomföra en fördjupad studie avseende utformning av det svenska luft- rummet. I uppdraget ingår att göra en beskrivning av hur introduktionen av drönare påverkar luftrumskapaciteten inom okontrollerat luftrum, terminalområde och kontrollzon.

Jag vill också nämna att en statlig utredning i ett delbetänkande förra året lämnade förslag till ändringar i skyddslagen som rör bland annat drönare. Förslagen innebär bland annat att tillträdesförbudet förtydligas till att uttryckligen gälla obemannade luftfartyg och andra obemannade farkoster och att skyddsvakter ges befogenhet att ingripa mot obemannade farkoster, inklusive med våld i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utöver detta har EU:s nya flygsäkerhetsförordning nu trätt i kraft, där grunderna för gemensamma EU-regler för drönare sätts. Detaljerade regler beslutas under våren. Vinnova beviljade under 2018 också 30 miljoner kronor till 23 innovativa drönarprojekt.

Det pågår således ett intensivt arbete kring drönare inom ett flertal departement och myndigheter. Vad gäller riksdagens tillkännagivande om en nationell strategi för drönare och moderniserad lagstiftning bereds det för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 18 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Vi har diskuterat frågan om drönare och en nationell drönarstrategi vid tidigare tillfällen.

Det var väl lite grann mot den bakgrunden som jag ställde de tre frågor som jag ställde till statsrådet. Jag ville få en uppdatering om hur arbetet pågår i Regeringskansliet. Och jag undrade: När kan vi få någon form av tillgodoseende av det tillkännagivande som finns om att det ska finnas en nationell drönarstrategi? Är det fortfarande så att statsrådet ifrågasätter behovet av en sådan, som han gjorde senast vi sågs, och prioriterar arbete med andra strategier, till exempel godsstrategin, högre?

Det finns inget rätt eller fel svar på just de frågorna, men det kan vara intressant att känna till.

Det är kanske en anmärkning i sak att statsrådet inleder sitt svar med att konstatera att det har ställts ett antal frågor. Jag har aldrig fått ett svar på en interpellation som inleds på det viset. Det ortodoxa brukar vara att man läser upp de frågor som har ställts, men vill man inte svara på de två senare med mer än att det bereds i Regeringskansliet är det möjligen ett effektivt sätt att hålla undan detta.

Denna princip illustreras också av de två tidigare interpellationssvar som har lämnats i kammaren i dag. Statsrådets kollegor, såväl arbetsmarknadsministern som socialministern, läste upp interpellantens frågor innan de gav svaret.

Prot. 2018/19:55
26 februari

Svar på
interpellationer

Det låter jättebra att man har rundabordssamtal med branschen. Jag tycker att det är väldigt positivt att det finns en sådan dialog. Jag tycker också att det är bra att man tar in extra underlag från Transportstyrelsen på detta område, och jag tycker att det är bra att man arbetar med frågan.

Det jag eftersöker eller efterlyser är någon form av målbild, mer än att man säger att man ska vara i framkant. Vi har pratat om detta vid några tidigare tillfällen, då jag har redogjort för min uppfattning. Vi borde på nationell nivå titta på sådana saker som man till exempel tittar på i Nederländerna. Man tittar på hur ett automatiserat flygledningssystem specifikt för drönare skulle kunna se ut så att man bättre kan hålla samman detta i luftrummet på ett säkert sätt som inte innebär att man måste ha en telefonlina mot flygledningen, till exempel. Det handlar om att man kan arbeta med autonom verksamhet på ett mycket mer effektivt och säkert sätt.

Detta är någonting som jag vet att man arbetar med till exempel i Nederländerna. Svaret där är att branschen kanske ännu inte är redo, men då är man åtminstone från statligt håll på bollen och vill driva det i den riktningen. Sådana indikationer lyser tills vidare med sin frånvaro från den svenska regeringens sida.

Jag vill också ställa en fråga till statsrådet när det gäller detta med att skyddsvakter ska få möjlighet att ingripa, om så krävs med våld, för att avvärja hot från drönare mot skyddsobjekt. Med det aktualiseras frågan om befogenheter och förmåga. Vår polis har haft ett väldigt stort problem med att skaffa sig förmåga att avvärja den här sortens hot. Jag upplever inte att frågan är löst på ett ändamålsenligt sätt ännu, om jag ska vara helt uppriktig.

Frågan är då: Vilka åtgärder görs inom Regeringskansliet för att vi ska kunna säkerställa den formen av skalskydd gentemot våra skyddsobjekt när nu denna lagstiftning och allting kommer på plats? Det handlar om att man inte bara ska ha den juridiska grunden utan också den faktiska förmågan att göra detta. Det är nog så viktigt. Det är väldigt svårt att skjuta ned en drönare med en paragraf.

Anf. 19 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Erik Ottoson! Jag ska ärligt säga att jag verkligen uppskattar engagemanget i frågan. Jag vet att vi båda delar entusiasmen inför alla möjligheter som drönare kan innebära för service och tjänster samt för kontroll och övervakning. Men vi är också medvetna om vilka risker detta innebär. Det är en teknik som kan användas i syfte att störa kommunikationer eller på annat sätt störa samhällsordningen.

Därför måste det dubbla perspektivet finnas med. Det var en av utgångspunkterna när jag bjöd in till rundabordssamtal under förra mandatperioden. Där fanns företrädare för både totalförsvaret och polisen för att bevaka just skyddsaspekterna. Men det handlar naturligtvis om alltifrån hobbynäringen till personer som arbetar professionellt med drönare, inte minst flygindustrin som arbetar med att utveckla drönare.

Sverige ligger i framkant. Vi är långt framme när det gäller utvecklingen och användningen av drönare. Det som har varit viktigt för mig har varit att säkerställa att vi inte gör ett arbete som sedan får göras om. Vi var tvungna att invänta EU:s nya flygsäkerhetsförordning. Den trädde i kraft i höstas. Den sätter väldigt tydliga ramar.

Vi har ett arbete på gång med Luftrum 2040. Jag vill verkligen att luft-
rummet ska finnas till förfogande för drönare, gärna i form av ett framtida
U-space. Det skulle kunna vara en utmärkt modell för en kontrollerad an-
vändning av drönare. Men då måste det ske på ett sätt som inte äventyrar
flygsäkerheten och som inte styr övrigt flyg. Det ska vara ett komplement
med service och tjänster som inte gör att vi får störningar av civilflyg, inte
minst, som är otroligt viktigt för Sverige.

Detta har alltså varit utgångspunkten. Det tar lite tid. Jag är medveten
om att Erik Ottoson och många andra i riksdagen har varit otåliga. Men
jag kan också säga: Det var väl tur att vi inte i förväg tog fram en drönar-
strategi som redan nu hade varit obsolet.

Vi måste ha gedigna underlag. Vi kan följa den tekniska utveckling
som nu sker. Vinnova lägger 30 miljoner kronor på detta, och man presen-
terar flera olika projekt. Jag tror att det är 23 olika projekt. Det är nästan
bara fantasin som är begränsningen. Det är otroligt vilken tillämpning vi
nu kan se i klimatforskning, i brandbekämpning eller i service och tjänster.
Men vi måste ha ett regelverk som fungerar.

Utgångspunkten för mitt arbete är att säkerställa att alla juridiska pro-
dukter är på plats så att vi inte utvecklar teknik som vi sedan inte får an-
vända, att ge spelregler för både kommersiella aktörer och andra samhälls-
aktörer när det gäller användningen av drönare och att säkerställa att detta
sker i en ordning som gör att vi ligger i fas med den europeiska utveck-
lingen.

Detta är en fråga som jag tror kommer att diskuteras i större utsträck-
ning inom EU-kretsen. Jag vet att det finns ett intresse inte bara i Neder-
länderna utan också i fler europeiska länder. Alla är angelägna om att inte
göra egna uppfinningar eller regelverk och att vi gemensamt inom EU får
regelverk som gör att vi kan få både typgodkännande och användningsom-
råden på ett bra sätt.

Jag kan garantera att vi kommer att arbeta vidare med att få ett gediget
underlag för arbetet med drönarstrategin och säkerställa att vi har med så-
väl europeiska aspekter som totalförsvarsaspekter och kommersiella
aspekter. I denna process är också Erik Ottoson varmt välkommen, för jag
tror att det är viktigt att ha med sig den sakkunskapen.

Anf. 20 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det utvecklade svaret!

Jag tycker att det är bra att vi har den gemensamma idén att det är fan-
tasin som sätter gränserna. Sedan får väl jag och statsrådet tävla om vem
som har mest fantasi.

Jag menar samtidigt att vi, när vi arbetar tillsammans i EU-kretsen i
detta sammanhang, måste ha som målsättning att vara bland de mest inno-
vativa och ibland ligga i framkant. Vi har fått detta svar förut när det gäller
olika problem som har seglat upp, bland annat kring hur vi ska hantera
drönare inom ramen för våra kontrollzoner. Jag var tidigt av den uppfatt-
ningen att vi borde gå före och inte invänta luftskyddsförordningen utan
faktiskt våga göra saker innan, för vi vet på ett ungefär hur detta kommer
att landa. Det var också tidskritiskt att inom ramen för vårt nationella be-
stämmande kunna hantera kontrollzoner och drönare inom vissa ramar.

Jag fick till svar av statsrådets företrädare exakt det som statsrådet sa nu, nämligen att vi måste göra detta tillsammans med EU och invänta det europeiska arbetet. Sedan gick Transportstyrelsen vidare och landade i att vi nog behöver göra något före EU. Det gjorde man, och det blev faktiskt väldigt mycket bättre. Då kunde man flyga på upp till 50 meters höjd på ett avstånd på 2 kilometer från landningsbanan inom en kontrollzon. På det viset kunde vi minimera antalet onödiga flygstopp och ha flygsäkerheten för ögonen i varje enskilt ögonblick men också se till att vi inte får en massa onödiga stopp på grund av helt rimlig användning av drönare inom en stor kontrollzon.

Detta var ett exempel på där vi faktiskt, visserligen efter många om och men, har kunnat gå före. Det finns en rad andra sådana exempel där vi skulle kunna gå före. Jag är lite fundersam. Vi har en bransch som är omogen och som håller på att växa fram. Det är inte tågbranschen, som har hållit på sedan 1800-talet, utan detta har varit mycket mer kortsiktigt så här långt. När branschen nu är så pass omogen och många frågetecken reses tror jag att vi från det politiska behöver ha en bild av vad vi vill. I dagsläget efterfrågar branschen till exempel inte automatiska flygledningssystem för autonoma drönare i någon större utsträckning. Där kanske vi från politiken borde ha en målbild och se att detta har en potential, kanske inte i den del av branschen som nu har vuxit fram utan i de grenar av branschen som ännu inte har vuxit fram men som vi vill ska växa, till exempel kring det autonoma. Detta är ett exempel där vi skulle kunna ligga i framkant.

Om man är seriös med att man vill ligga i framkant kan man inte bara ligga i Europeiska unionens bakvatten, utan då måste man vilja föregå med goda exempel. Detta är något som tillämpas inom en rad andra politikområden gång efter gång. Exempelvis får vi höra inom miljöområdet att det är viktigt att vi gör saker tillsammans internationellt men också att vi vågar gå före. Jag tror att detta är ett sådant exempel.

Jag återkommer till förmågan att hantera de olika angrepp som kan ske. Det är inte bara flygsäkerhet det handlar om, utan det kan också handla om terrordåd och andra antagonistiska angrepp som kan bli aktuella, inte bara mot skyddsobjekt utan också i största allmänhet. Just förmågan att kunna nedkämpa antagonistiska angrepp från luften har blivit bättre, men den är fortfarande inte så stor att jag upplever att vi har den trygghet som vi egentligen förtjänar.

Anf. 21 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Erik Ottoson, för frågeställningarna!

När det gäller förmågan att kämpa ned vill jag inte kommentera den här och nu. Jag tycker inte att vi ska göra det, men det är naturligtvis viktigt att vi har en sådan förmåga och kapacitet. Och det är viktigt, som vi nu säkerställer, att vi får ett regelverk som ger rättsvårdande myndigheter, polisen och andra aktörer möjlighet att bekämpa intrång av drönare.

När det gäller regelverket i övrigt tror jag att det kan vara en missuppfattning. Jag har inga bekymmer med att vi ligger före den europeiska utvecklingen. Jag gillar tanken på att Sverige vågar tänja på gränserna när det gäller teknisk utveckling. Jag har varit drivande i frågan om automatiserade och självkörande fordon, där vi i Sverige har legat i framkant och där vi ligger i framkant och pressar Europeiska unionen och kommissionen

att utveckla regelverk, inte minst eftersom vi med vår svenska fordonsindustri ska ligga i framkant.

Samma sak gäller naturligtvis inom flygområdet. Jag har inga bekymmer med att vi nu är snabbast med att utveckla både ett eget regelverk och nya regler och tillämpningar för drönartjänster. Det var däremot viktigt att få EU:s nya flygsäkerhetsförordning på plats, för den reglerar luftrumsanvändandet. Den kan vi inte förbise, utan det är regler som vi har att förhålla oss till. Där är skillnaden: Nu finns den på plats. Detta innebär att det nu finns andra förutsättningar att arbeta med hur drönarutvecklingen i Sverige ska vara.

Det pågår ett uppdrag hos Transportstyrelsen som ska vara klart till sommaren. Det pågår ett flertal processer, och de workshoppar som Transportstyrelsen ordnar nu med både totalförsvaret och polis eller för den delen kommersiella aktörer har gett otroligt bra input. Jag tror att det är så vi ska arbeta. Vi engagerar och mobiliserar alla samhällsaktörer för att få input till det som sedan blir utvecklade strategiska ställningstaganden. Jag vill att vi inte bara ska gissa utvecklingen utan också veta att vi har rätt underlag. Jag vill dessutom att vi ska kunna våga spänna bågen tillräckligt hårt för att utmana inte bara det svenska regelverket utan kanske också det europeiska. Där måste ambitionen finnas.

För Sverige är detta inte bara en fråga om drönartjänsternas utveckling, utan det handlar om industriell utveckling, om näringspolitik och om att se till att vi med den tekniska kapacitet och kunskap vi har kan utveckla nya tjänster och tillämpningar, inte minst inom infrastrukturområdet.

Jag noterar att Vinnova nu har projekt där man använder drönare för att kartlägga växthusgasen metan i industrilandskap över stora ytor. Det finns modeller där man induktivt kan ladda drönare för att följa kraftledningar och på det sättet kunna ha en helt annan automatiserad prövning av våra elförsörjningssystem. Här finns modeller där man kan använda fjällräddningstjänsten bättre med hjälp av drönare och hitta folk som har dolts under laviner. Allt detta kommer att ha en otrolig samhällsnytta.

Låt oss se till att vi får en gedigen kunskapsbas, att vi har avrapportering från myndigheterna, att vi tömmer branschen och aktörerna på bästa möjliga kunskap och att vi sedan ser till att vi har en gemensam process där vi sätter ribban högt. I Sverige ska vi ligga i framkant. Jag brukar uttrycka det så här: Vi ska vara en permanent världsutställning när det gäller att ligga längst fram, inte minst när det gäller miljösmart teknik. Låt oss ha denna ambition också när det gäller drönarområdet.

Anf. 22 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack för detta, statsrådet!

Jag tycker att det är jättebra att vi har en gemensam bild av att vi kan göra mycket. Det var därför som jag och flera andra drev igenom tillkännagivandet om att vi behöver en nationell drönarstrategi. Men jag tycker också att det är viktigt att detta är prioriterat utifrån att det inte bara handlar om att tillvarata möjligheter utan också om att säkerställa att dessa möjligheter inte drabbas av bakslag som kan komma i och med att det kan inträffa olyckor eller andra bekymmer längs vägen som gör att man behöver backa några steg, fokusera och göra omtag. Jag vill helst att vi undviker en sådan situation.

Prot. 2018/19:55

26 februari

Svar på
interpellationer

Jag är glad över att vi inte har haft några allvarliga olyckor i Sverige. Det har varit incidenter i våra grannländer, bland annat i Norge. Vi behöver kanske snegla lite grann på hur detta ska hanteras. Därför måste en strategi komma fram där man gör gränsdragningen mellan det övriga flyget och drönarflyget för att se till att vi i någon mån markerar drönarnas utvecklingsområde gentemot det övriga flyget och säger: Här kommer de att finnas, och här kommer de att röra sig. Det är någonting som också den övriga flygbranschen kan vara beredd på och minska oron för att drönarverksamheten tar sig friheter och går utöver det område som man annars hade kunnat vara orolig för att de skulle ta sig ur, så att säga. Jag tror att det är mycket viktigt att vi får en sådan strategi på plats väldigt snart.

Därför tänkte jag avsluta med att ställa den fråga som jag inte fick svar på: När kan vi förvänta oss att en sådan strategi finns på plats, och är det fortfarande så att statsrådet upplever att det finns andra strategier som är mycket mer prioriterade? Kan vi förvänta oss ett snabbt och hårt arbete med detta framgent?

Anf. 23 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först korrigera Erik Ottoson. Det som jag sa i interpellationsdebatten före valet var att arbetet med en godsstrategi då var det som låg närmast till hands, eftersom det slutfördes. Detta har sedan lanserats under sommaren och är ett mycket viktigt instrument för att strategiskt se till att vi utvecklar Sveriges förmåga till goda godstransporter i alla transportslag.

Vi har nu ett godstransportråd på plats. Det har varit uppskattat av alla branscher. Jag tror att det var rätt att göra en sådan prioritering. Det har inte försenat arbetet med att utveckla drönare. Tvärtom gav vi uppdraget till Transportstyrelsen, och de har arbetat under hela denna tid med att utveckla verksamheten och regelverket kring drönare.

Det återstår att se när vi har ett gediget underlag och när vi ser att vi har all input. Då kommer vi fortsatt att bereda det tillkännagivande som gavs så sent som i mars förra året. Jag är angelägen om att regeringen, när vi fattar beslut om strategier, har ett bra underlag. Detta handlar om säkerhet för flyget. Här kan vi inte chansa, utan här måste vi veta att drönare kan samsas med civilflyg och militärflyg. Då måste vi ha ett gediget underlag. Jag vill inte slarva fram en reglering av drönare. Jag vill veta att det ligger rätt, eftersom det handlar om människoliv, säkerhet och terrorbekämpning, men det handlar också om kommersiella möjligheter och utvecklingsområden. Det måste regeringen alltid ha som perspektiv.

Jag uppskattar engagemanget, och jag tycker att det är bra att Erik Ottoson driver på. Det är bra att vi har många aktörer som är engagerade och vill se en fortsatt utveckling av drönare. Men jag har som ansvarigt statsråd också ett ansvar att se till att detta sker med ett regelverk som gör att vi skapar trygghet och säkerhet, inte minst för flyget. Kan vi klara detta, och det är min bedömning att vi kan klara det, då kan vi också återkomma med en samlad strategi framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2018/19:47 Samlad struktur för tillhandahållande av lokal statlig service
- 2018/19:53 Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2018/19:53 skulle förkortas till åtta dagar.

Skrivelser

- 2018/19:51 Riksrevisionens rapport om arbetslöshetskassorna, IAF och arbetslöshetsförsäkringen
- 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014-2020

Framställningar

- 2018/19:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2018
- 2018/19:RB2 Riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition 2018 med mera

Redogörelser

- 2018/19:NSÖ1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för prövning av statsråds och statssekreterares övergångsrestriktioner (Karensnämnden) 2018
- 2018/19:RS1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2018
- 2018/19:RS4 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till riksdagsstyrelsen
- 2018/19:RR1 Riksrevisionens årsredovisning för 2018
- 2018/19:SN1 Verksamhetsredogörelse för Statsrådsarvodesnämnden 2018
- 2018/19:VPN1 Verksamhetsredogörelse för Valprövningsnämnden 2018
- 2018/19:PN1 Verksamhetsredogörelse för Partibidragdsnämnden 2018
- 2018/19:RAN1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens ansvarsnämnd 2018

Motioner

- med anledning av prop. 2018/19:40 Återköpsprogram av aktier i Telia Company AB
- 2018/19:3026 av Helena Lindahl m.fl. (C)
- 2018/19:3027 av Lars Hjalmered m.fl. (M)
- 2018/19:3028 av Christer Nylander och Arman Teimouri (L)
- 2018/19:3029 av Camilla Brodin m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2018/19:42 Genomförande av rättshjälpsdirektivet 2018/19:3025 av Johan Forssell m.fl. (M, KD)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 februari

2018/19:77 Rekryteringen av politiska tjänstemän

av *Lotta Olsson* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2018/19:78 CCS

av *Johan Hultberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:79 Dödsfall på jobbet

av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:80 Minskad kriminalitet för ökad tillväxt

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:81 Flytten av Sidas huvudkontor

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

den 18 februari

2018/19:82 Parlamentsstöd till Zimbabwe

av *Ludvig Aspling* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:83 Fri entré på statliga museer

av *John Weinerhall* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:84 Spel och beroende

av *Roland Utbult* (KD)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2018/19:85 Sverige och den internationella feministiska kampen

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:86 Genomförandet av EU:s vapendirektiv

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 19 februari

2018/19:87 Turkiets kränkningar av irakiska Kurdistan

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:88 Skarven

av *Viktor Wärnick* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:89 Bistånd till personer utan rätt att vistas i landet

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 20 februari

Prot. 2018/19:55

26 februari

2018/19:90 Östlig förbindelse

av *Kjell Jansson* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:92 Anslutningsbiståndet till Turkiet

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:91 Butiksstölder

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:93 Resultatstyrning av strukturfonderna

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

den 21 februari

2018/19:94 Vårdköerna och patienternas rättigheter

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

den 22 februari

2018/19:95 Åtgärder för högre tillväxt

av *Jan Ericson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:96 Den ekonomiska politikens konsekvenser för boende på landsbygden

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:97 Ändringar i vapenlagstiftningen

av *Mikael Strandman* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:98 Turkiska angrepp mot Manbij och närliggande områden

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:99 Cancervården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

den 25 februari

2018/19:100 Fisket i Koster-Väderöfjorden

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:101 Hälsa och livsvillkor bland unga hbtq-personer

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 februari

2018/19:228 Hot mot journalister

av *Jessica Wetterling* (V)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:229 Mängdrabatt för brott

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:230 Tingsstället i Västervik

av *Tomas Kronståhl* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:231 Felaktigt användande av föräldraförsäkring

av *Elin Lundgren* (S)

till statsrådet Annika Strandhäll (S)

2018/19:232 Kärnkraft för klimatets skull

av *Tina Acketoft* (L)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:233 Flygets utsläpp av växthusgaser

av *Jens Holm* (V)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:234 Korruptionen i Rumänien

av *Margareta Cederfelt* (M)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2018/19:235 Attacker från djurrättsaktivister

av *Margareta Cederfelt* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:236 Kronofogdemyndigheten

av *Tony Haddou* (V)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:237 Kronofogdemyndigheten

av *Ulla Andersson* (V)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:238 Rymningar från Kriminalvården

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:239 Humanitärt stöd till Venezuela

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:240 Öppna geodata

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:241 Värnskatten

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:242 Primärvården
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:243 Psykisk ohälsa
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

den 18 februari

2018/19:244 Suicid och suicidprevention

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:245 Vårdköerna

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:246 IVO och tillståndsplikt

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:247 Avhopp från polisutbildningen

av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2018/19:248 E4 Söderhamn–Gävle

av *Viktor Wärnick* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:249 Kontantinsättning

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:250 Sveriges bokföringsrapport enligt LULUCF-förordningen

av *Jessica Rosencrantz* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2018/19:251 Biologiska smittor

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2018/19:252 Ombildning av allmännyttiga hyresrätter

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:253 Konsumentinformation

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:254 Bilbränder

av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2018/19:255 Regional tillväxt och flygskatten

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2018/19:256 Hantering av sekretessbelagd information

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

Prot. 2018/19:55

26 februari

Prot. 2018/19:55
26 februari

2018/19:257 Säljförbud av CBD
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
2018/19:258 Historiska samlarvapen
av *Mikael Strandman* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 19 februari

2018/19:259 Åtgärder mot flyktingspionage
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:260 Antalet tillgängliga personnummer
av *Clas Göran Carlsson* (S)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2018/19:261 Överförskrivning av narkotiska läkemedel
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:262 Lagstadgad ursprungsmärkning av kött på restauranger
av *Johan Löfstrand* (S)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
2018/19:263 Pumplagen
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2018/19:264 Lärarnas befogenheter
av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2018/19:265 Den digitala krisledningsförmågan
av *Johan Pehrson* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2018/19:266 Effekt för svensk industri
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2018/19:267 Service på landsbygden
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
2018/19:268 Mer idrott i skolan
av *Saila Quicklund* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 20 februari

2018/19:269 Proportionella bötesbelopp
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:270 Effektbalansen
av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:271 Införande av lex Knuters

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2018/19:272 HPV-virus och vaccination

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:273 Vård i tid

av *Ulrika Heindorff* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:274 Slussväg mellan Trollhättan och Lilla Edet

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:275 Biotopinventering

av *Kjell Jansson* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2018/19:276 Återtagande av IS-krigare

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2018/19:277 Vapendirektivet

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2018/19:278 Svenskt arbete för att lagföra IS-medlemmar

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2018/19:279 Konvertering av befintliga bilar till drift med förnybara bränslen

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:280 Integritetsskydd för vårdsökande patienter

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:281 Cancerforskning och unga

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

den 21 februari

2018/19:282 Strandskydd

av *Kjell Jansson* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2018/19:283 Svåra angrepp av granbarkborre

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2018/19:284 Rymdlagen

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2018/19:285 Kompetensutvisningar

av *Betty Malmberg* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

Prot. 2018/19:55
26 februari

2018/19:286 Granbarkborre i naturreservat
av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:287 Forskningsmedel till Rymdstyrelsen
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2018/19:288 Forskningsanslag till Vetenskapsrådet
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2018/19:289 EU:s fiskepolitik och vetenskapliga rekommendationer
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:290 Bergmancenter på Fårö
av *Lars Thomsson* (C)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:291 Förankringsstrategi för framtagandet av en Kinastrategi
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:292 Telias köp av Bonnier Broadcasting
av *Roland Utbult* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:293 Kriminella anställda på Arlanda
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:294 Avsaknaden av en miljöbilsdefinition
av *Rickard Nordin* (C)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:295 Höghastighetståg i januariöverenskommelsen
av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:296 Tågförseningar
av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:297 Karolinska institutet
av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2018/19:298 Svenskt deltagande i E2I
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:299 En tidtabell för framtagandet av en Kinastrategi
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 22 februari

2018/19:300 Ursprungsmärkning av kött
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

den 25 februari

Prot. 2018/19:55

26 februari

2018/19:301 Tidsplaner för Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:302 Kostnad för Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:303 Trafikstart Västlänken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:304 Stängda flygplatser

av *Jessika Roswall* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:305 Statliga bolag och klimatmål

av *Jens Holm* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:306 Säkra länder

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:307 LMA-kort

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:308 Skatteregler för biltransporter

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:309 Hyberavdraget

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:310 Bensinskatt

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 februari

2018/19:164 Svensk väpnad trupp utomlands utan riksdagens mandat

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

den 20 februari

2018/19:171 Utvisningar

av *Lars Beckman* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:172 Avskaffat krav på danstillstånd

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:178 Hållbara Gotland

av *Lars Thomsson* (C)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:174 Export av krigsmateriel till stater som krigar i Jemen

av *Håkan Svenneling* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:173 EU:s export av krigsmateriel till länder som krigar i Jemen

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:175 Ett hot mot de fria medierna

av *Åsa Coenraads* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:180 Axelbelastning på drivaxel för EU-dragare

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:183 Äldres idrottande

av *Roland Utbult* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:185 Metria

av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:189 SVT och rättegångskostnader

av *Lars Beckman* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:186 Vargstammen

av *Lars Beckman* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:190 Myggbekämpning

av *Lars Beckman* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:191 Marionettmuseets fortlevnad

av *Barbro Westerholm* (L)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:192 Fisket av makrill

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:193 Export av ekoprodukter

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2018/19:196 Statens våldsmonopol

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:195 Dödsolyckor vid järnvägen

av *Sofia Westergren* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:197 AI-strategi

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:194 Bondepaketet

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:199 Stärkt svensk livsmedelsproduktion

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:200 Ombildningar av hyresrätter i Stockholm

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:201 Basanslag till Lantbruksuniversitetet

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:203 Forskningsmedel till Formas

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:202 Tillväxt i hela landet

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:205 Forskningsmedel till Vinnova

av *Betty Malmberg* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:204 Felaktigt placerade elever i särskolan

av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:207 Basanslag till universitet och högskolor

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2018/19:209 En vassare miljölagstiftning för minskade klimatutsläpp

av *Elin Segerlind* (V)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:212 Polismyndighetens förslag

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:216 Åtgärder för att öka tryggheten för Sveriges bönder

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:213 Förutsägbara boendekostnader

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:210 Ökad säkerhet vid de statliga museerna

av *Margareta Cederfelt* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:215 Tullverket

av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2018/19:55
26 februari

2018/19:211 Skatteverket

av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:222 Skatteverket och delningsekonomin

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:223 Skatteverkets arbete med att bekämpa skattefusk

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:218 Elförsörjning som riksintresse

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:219 En ny energikommission

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:225 Tågresor för alla

av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:220 Rättegångar mot katalanska självständighetsförespråkare

av *Yasmine Posio* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:221 Underhåll av järnvägsnätet

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:224 Brist på kompetens i energisektorn

av *Lotta Olsson* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:227 It-driftssäkerhet i Sveriges skärgårdsområden

av *Hampus Hagman* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:155 Målet om sjukpenningtal

av *Nooshi Dadgostar* (V)
till statsrådet Annika Strandhäll (S)

den 22 februari

2018/19:240 Öppna geodata

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:252 Ombildning av allmännyttiga hyresrätter

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)
till statsrådet Per Bolund (MP)

den 25 februari

2018/19:256 Hantering av sekretessbelagd information

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 14.13.

Prot. 2018/19:55
26 februari

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Meddelande om frågestund	2
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 8 Anmälan om granskningsrapport.....	3
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10 Ärenden för bordläggning	3
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:79 om dödsfall på jobbet.....	4
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	4
Anf. 2 SAILA QUICKLUND (M)	5
Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S).....	5
Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	6
Anf. 5 SAILA QUICKLUND (M).....	7
Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S).....	8
Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	9
Anf. 8 SAILA QUICKLUND (M).....	10
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	10
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:55 om nationell primärvårdsreform	11
Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	11
Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	11
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	13
Anf. 13 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	13
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	14
Anf. 15 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	15
Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	16
§ 13 Svar på interpellation 2018/19:58 om en nationell dröjarstrategi	16
Anf. 17 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	16
Anf. 18 ERIK OTTOSON (M)	17
Anf. 19 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	18
Anf. 20 ERIK OTTOSON (M)	19
Anf. 21 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	20
Anf. 22 ERIK OTTOSON (M)	21
Anf. 23 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	22
§ 14 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid.....	23
§ 15 Anmälan om interpellationer	24
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	26
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	31
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 14.13.	35